

Tijdschrift voor Numismatiek

EUROPEES GENOOTSCHAP VOOR MUNT- & PENNINGKUNDE

VOL. XXVI Tweemaandelijks tijdschrift Nr. 6 1976

Verantw. uitgever & redactie : VAN KEYMEULEN A.
Jules Lootenslaan 33, 9620 ZOTTEGEM.

Bijdrage : Beschermend lid : 500 fr.
Lid : 300 fr. — Buitenland : 350 fr. te storten bij
LE MAIRE, P., de Broquevillelaan 53, bus 12, 1200 Brussel of
op P.C.R. 000-0846038-04 van het E.G.M.P. te Brussel of
via de afdelingen.

VERSLAG VAN DE ALGEMENE VERGADERING GEHOUDEN TE LEUVEN OP 17 OKTOBER 1976

Onder het voorzitterschap van de heer P. De Baeck wordt de vergadering te 10.30 u geopend.

De heer J. Peeters, voorzitter van de afdeling Leuven, heet de aanwezigen welkom waarna de heer P. De Baeck het woord neemt. Voor eerst dankt hij de afdeling Leuven voor het gastvrij onthaal en schetst daarna de opmerkelijke bloei en ontwikkeling van voornoemde afdeling. Hij vraagt aan de algemene vergadering enkele ogenblikken stilte ter nagedachtenis van de leden die tijdens het afgelopen dienstjaar zijn overleden : de heren Mathieu uit Lodelinsart, Bauthier uit Brussel, Castiaux uit Nivelles, De Winter uit Edegem, Kockenpoo, Slock en Stevens uit Gent, Schoffelen uit Breda en André Weber, voorzitter-stichter van de Cercle Numismatique uit Mulhouse.

Vervolgens leest de heer P. De Baeck het jaarverslag voor :
« Mevrouwen, Mijne Heren,
Wij zijn gelukkig U, ter gelegenheid van deze algemene vergadering, te mogen verklaren dat ons Genootschap zich normaal blijft ontwikkelen. God zij dank, blijft onze vereniging een « vriendenkring » want het is steeds als vrienden en als numismaten dat wij bijeenkomen.

In die geest is Uw beheerraad tweemaal bijeengekomen om voorstellen van uitsluiting of van te treffen maatregelen onder ogen te nemen betreffende twee van onze leden.

U zult straks over het geval moeten beslissen — gezien de uiteindelijke beslissing door de algemene vergadering dient getroffen te worden — maar wij houden er aan U er op te wijzen dat het enige doel dat moet beoogd worden is te bekomen dat de leden van ons Genootschap een maximum waarborg zouden bekomen wat de echtheid betreft van de stukken op onze vergaderingen aangeboden en ook wat betreft de volledige goede trouw vanwege de tweede partij.

Verder zijn wij er toe gebracht geweest het ritme van de verzending van ons tijdschrift te wijzigen en wij houden er aan de heer Colaert te danken die zich met hart en ziel op die soms ondankbare taak toelegt.

Onze dank, insgelijks, aan de heer Van Keymeulen die de opvolging van de heer Moors aangenomen heeft en zijn numismatische kennissen ten onze dienste stelt.

Daar wij van verschillende zijden klachten ontvangen hebben, nemen wij de gelegenheid te baat om er aan te herinneren dat de lidkaart van het E.G.M.P. aan elk lid het recht geeft de vergaderingen van alle afdelingen, zonder uitzondering, bij te wonen. De lidkaart van een afdeling, alsmede het betalen van een lokaal lidgeld, mag slechts geëist worden als het lid in kwestie munten die hem toebehoren wenst aan te bieden.

De belangrijke betoging in de gewichtige Numismatische Tentoonstelling ter gelegenheid van ons 25 jarig bestaan, willen wij niet verzwijgen. Te veel numismaten van het eerste uur hebben ons al vertelden naar een betere wereld, maar zij zouden gelukkig en fier geweest zijn moesten zij de uitbreiding kunnen zien van ons Genootschap.

Enkele afdelingen hebben ook hetzij numismatische dagen, hetzij munttentoonstellingen ingericht en wij houden er aan hen onze gelukwensen aan te bieden voor deze blijken van dynamisme.

Tenslotte willen wij aan iedereen zonder uitzondering herinneren dat, benevens het steeds groter belang van de numismatische markt en van de meerwaarde die er uit voortvloeit, ons hoofddoel is en blijft het vormen van numismaten.

De huidige « verzamelaars » moeten er toe gebracht worden meer en meer belang te stellen in de mogelijkheden van de numismatiek hetzij onder historisch of geografisch aspekt, hetzij op economisch of artistiek gebied ».

De heer P. le Maire, algemeen schatbewaarder, geeft vervolgens het overzicht van de financiële toestand van het Genootschap. Deze toestand is gezond vermits de inkomsten de uitgaven dekken. Het Genootschap telt 1.602 leden die hun bijdrage voor 1976 betaalden. De heer le Maire meent dat de bijdrage voor 1977 niet moet verhoogd worden, maar wijst er niettemin op dat binnen afzienbare tijd de in-

komsten zullen moeten stijgen om de steeds groter wordende uitgaven, voornamelijk de drukkosten van de tijdschriften, te kunnen opvangen. Hij hernieuwt zijn oproep van vorig jaar opdat een inspanning zou geleverd worden om nieuwe leden aan te werven. Op de 17 afdelingen zijn er acht die hun ledenaantal opvoerden, drie echter zagen hun aantal dalen terwijl het ledenaantal van de overige afdelingen omzeggens onveranderd bleef.

De algemene vergadering spreekt zich eenparig uit voor het behoud van het lidgeld zoals thans van toepassing is.

De heer H. Dewit, algemeen secretaris, leest zijn verslag en herinnert aan de voornaamste punten die in de loop van het dienstjaar de bijzondere aandacht van de beheerraad opeisten.

De heer P. De Baeck wijst de algemene vergadering op een belangrijk punt uit de dagorde, namelijk de te nemen beslissing nopens het al dan niet uitsluiten van twee leden. De voorzitter brengt de algemene vergadering op de hoogte van de geuite klachten tegen het eerste lid. De algemene vergadering spreekt zich eensgezind uit voor de uitsluiting uit het Genootschap.

De voorzitter brengt vervolgens de algemene vergadering in kennis van het tweede geval waarover een beslissing moet genomen worden. Dit geeft aanleiding tot een debat. Er wordt overgegaan tot stemming bij middel van geheime stembriefjes. Met een meerderheid die ruimschoots de twee derden van de aanwezigen overtreft wordt ook het tweede lid uitgesloten.

Vervolgens overhandigt de heer P. De Baeck aan de heer J. Peeters, voorzitter en medestichter van de afdeling Leuven, een eksemplaar uit vermeil van de penning geslagen ter gelegenheid van deze algemene vergadering. Na een dankwoord van de heer Peeters eindigt de vergadering om 12.15 u.

De numismatische ruilbeurs die ter gelegenheid van de vergadering ingericht was, kende een groot succes terwijl de tentoonstelling talrijke bewonderaars aantrok. In goed verzorgde kijkkasten werden enerzijds een mooie reeks munten, penningen, mereaux en noodgeldbriefjes van Leuven en anderzijds een belangrijke reeks belegeringsmunten uit de Zuidelijke Nederlanden voorgesteld.

NIEUWE PENNING VAN HET GENOOTSCHAP

Ter gelegenheid van de jaarlijkse algemene vergadering van 17 oktober 1976, gaf het Europees Genootschap voor Munt- en Penningkunde een nieuwe penning uit, opgedragen aan de heer J. Peeters, voorzitter van de afdeling Leuven.

De voorzijde toont de beeltenis van de gouden Pieter, geslagen in de 14de eeuw en ongetwijfeld het mooiste munttype ooit te Leuven

aangemunt. Het stelt op de voorzijde Sint-Pieter met de sleutel voor, patroon van de stad Leuven.

De penning is uit zilver vervaardigd en kost 300 frank. Er zullen eveneens een paar exemplaren uit goud (750/1000) beschikbaar zijn, doch uitsluitend te bekomen mits voorintekening. Het gouden stuk weegt ongeveer 13 gram; de verkoopprijs is vastgesteld op 3.750 frank. Belangstellenden kunnen de penningen bekomen door storting van het overeenkomstig bedrag op P.C.R. nr. 000-0846038-04 van het E.G.M.P., de Broquevillelaan 53, bus 12 te 1200 Brussel. Zij kunnen de penningen zonder bijkomende kosten afhalen bij de schatbewaarder, de heer Pierre le Maire. Personen die hun bestelling per post wensen te ontvangen worden verzocht het intekenbedrag te verhogen met 75 frank voor de gouden penning (verzekerde zending) of met 40 frank voor de zilveren penning (aangetekende zending).

DE HERDENKINGSMUNTEN VAN EXPO 58 ONDER HET VERGROOTGLAS

Vóór enkele jaren werd ik tijdelijk in het bezit gesteld van een aanzienlijk aantal van deze munten en maakte er dankbaar gebruik van om ze stuk voor stuk aandachtig te bekijken. Bij dit onderzoek heb ik twee variëteiten kunnen vaststellen welke, naar ik meen, nog nergens vermeld werden en toch van aard zijn om de numismaten te interesseren.

De eerste betreft het stuk met Franstalige tekst dat ik vrijelijk « de traan van de koning » noemen zal. Inderdaad, ingevolge plaatselijke metaalsleet van de muntstempel van de beeldenaar, ontstond er bij het slaan van het muntplaatje op het muntstuk een klein reliëf in de vorm van een traan. Bekeken onder het vergrootglas is de aanblik van een dergelijk stuk, wegens de ligging van het reliëf juist onder het

oog, aangrijpend en voor sommigen misschien wel ontroerend. Een gelijksoortig reliëf bevindt zich achter het oor in het haar. Deze beide oneffenheden zijn gelegen op een lijn lopende van de bovenkant van de letter O van ROI tot de onderkant van het punt achter de naam BAUDOIN (10 × opgemerkt op 1500 onderzochte stukken).

De tweede variëteit bestaat in een inprenting in negatief (spiegelbeeld) van de naam van de stempelsnijder C. VAN DIONANT in de groef tussen de muntrand en de letter W van BOUDEWIJN en de letters OU van BAUDOIN.

Naar ik vermoed gaat het hier om een nalatigheid bij het aanmunten. De muntpers zou kortstondig gewerkt hebben zonder voeding van muntplaatjes waardoor de holle delen van de stalen stempel krachtig op de vlakke delen van de onderliggende matrijs insloegen. Door het geweld van de slag worden op de plaatsen, overeenstemmend met de holle delen, de vlakke delen derwijze geplet dat deze laatsten een licht reliëf vertonen. Wanneer met deze stempels opnieuw aangemunt wordt, dan zullen de geslagen stukken normaal zijn behoudens dat zij bovendien van bepaalde elementen van de tegenoverliggende stukken zullen voorzien zijn.

De hier behandelde munten werden, althans gedeeltelijk, geslagen in het paviljoen van de Munt op Expo 58.

Waren de aanmunters verstrooid door de bezoekers? Feit is dat deze nalatigheid meermaals moet zijn voorgekomen vooraleer men ze bemerkte. De beschadigde vlakken van de muntstempels werden bijgeslepen en terug matgepolijst. Dit werk werd weliswaar voortreffelijk uitgevoerd (voor wat de beeltenis en het stadhuis betreft) maar blijkbaar werd er minder zorg besteed aan de omtrek.

De grootste vastgestelde afwijking is de volledige naam van de stempelsnijder op de beeldenaar (2 eks. op 1500), maar meestal blijft hij beperkt tot de letters DION. —

Verder zijn eveneens te melden :

- het streepje dat soms de handtekening onderlijnt onder het stadhuis en dat voorkomt in de groef tussen het inschrift en de munt-rand van de beeldenaar ;
- het aanwezig zijn rondom de handtekening van elementen van het inschrift op de andere zijde ;
- eveneens de aanwezigheid (maar veranderlijk) op de beeldenaar van kleine rechthoekjes in reliëf, zijnde de afbeelding van de vensters (hol) van het stadhuis. Men vindt ze ofwel in het inschrift van de beeldenaar ofwel boven het achterhoofd en zelfs vóór het voorhoofd ;
- ik vond zelfs een stuk met op de muntrand een indrukking van de verticale punt van de Expo-ster.

Tevens vermeld ik nog ander variëteiten, weliswaar minder opzienbarend, zoals : stukken bijna in medailleslag, sneden afkomstig van barsten in de stempels, een zwakke beslagring resulterend in een grotere diameter dan de normale, enz...

Vertaling : LUDO VAN LAEKEN

DR. JEAN COLLIN

GRAVEERFOUTEN OP DE MUNTEN UIT DE NEDERLANDEN VANAF DE REGERING VAN FILIPS II (1555-1598)

Wij denken dat niemand ons zal tegenspreken als wij beweren dat iedereen wel eens fouten maakt en niemand onfeilbaar is. Het is dus ook logisch dat stempelsnijders geen uitzondering vormen op deze regel en dat wij bijgevolg in de muntverzamelingen stukken ontmoeten waarop een of andere vergissing te bespeuren is.

Deze vaststelling is enigszins wel aanvaardbaar, maar anderzijds moeten wij toch ook de bedenking maken dat theoretisch dergelijke stukken nooit in de omloop hadden mogen komen. Iedereen weet toch dat munten, vooraleer het munthof te verlaten, aan een keuring of controle onderworpen waren. Vanzelfsprekend kan de controle die tegenwoordig uitgevoerd wordt geenszins vergeleken worden met de keuring die een paar eeuwen terug toegepast werd. Het is daarom begrijpelijk dat graveerfouten op hedendaagse munten eerder sporadisch voorkomen. Onze lezers kennen waarschijnlijk wel het fameuze stuk van 2 centiem van Leopold I van België, met de onmogelijke datum 1826 en het stuk van 5 centiem, geslagen voor dezelfde vorst, met het jaartal 1811 zal hun ook wel bekend zijn. Wij mogen ook gerust stellen dat zowel op antieke, middeleeuwse, moderne als hedendaagse munten graveerfouten voorkomen op alle soorten munten.

Sommige vergissingen kunnen trouwens gemakkelijk uitgelegd worden. Men denke maar eventjes aan de Romeinse munten die in de Oosterse muntslagplaatsen vervaardigd werden. Op bepaalde stukken werd de letter V van het omschrift vervangen door de letter B, eenvoudig omdat de V uitgesproken werd als B. Zo ontstaat dan bijvoorbeeld het omschrift IVBENTVS waarmee in feite IVVENTVS bedoeld wordt. Dergelijke fouten zijn te wijten aan het gebruik van de fonetische taal in plaats van de geschreven taal. Wij mogen hier immers niet uit het oog verliezen dat de muntgraveerders van deze stukken van Griekse oorsprong waren.

Wie zo bijvoorbeeld meer wil vernemen over graveerfouten op moderne Franse munten, kunnen wij verwijzen naar het artikel van I. Van Kuyk, verschenen in het *Jaarboek voor Munt- en Penningkunde* van 1937. Onder de geciteerde vergissingen vermelden wij de écu's van Lodewijk XIII die een omschrift tonen dat eigen is aan de stukken uitgegeven door Lodewijk XIV, alsook de vaak voorkomende plaatsverwisseling van de cijfers in de data.

De bedoeling van deze bijdrage is aan onze lezers enkele graveerfouten te doen kennen die opgemerkt werden op de munten van de Zuidelijke Nederlanden, uitgegeven vanaf de regering van Filips II (1555-1598). Het hoeft geen betoog dat men ook graveerfouten terugvindt op stukken geslagen voor rekening van de voorgangers van Filips II. Anderzijds is het ook begrijpelijk dat het aantal mogelijke vergissingen evenredig is met de hoeveelheid in omloop gebrachte stukken : een kwantitatief grote aanmuntning vereist immers een groter aantal muntstempels dan een beperkte uitgifte. Dat verklaart waarom men veel meer graveerfouten ontdekt op koperen en zilveren munten dan op goudstukken ; bovendien gebeurde de vervaardiging van de goudstukken over het algemeen met meer zorg.

Om nu beter het ontstaan of de oorzaken van die graveerfouten te begrijpen, lijkt het ons aangewezen om in het kort enkele woorden uitleg te geven over de munttechniek die vroeger gevolgd werd. De muntslag geschiedde met de munthamer. Deze manier van aanmunten vereiste geen ingewikkeld gereedschap. De munters gebruikten eenvoudigweg twee stalen stempels waarop het te slagen munttype ingeprent was. Het was de ijzersnijder die deze inprenting aanbracht door middel van afzonderlijke kleine stempeltjes die met de hamer ingeklopt werden. Met behulp van een graveerstift werden dan eventuele onvolmaaktheden bijgewerkt, waarna de stempel getemperd werd om hem een voldoende hardheid te bezorgen. Het komt er op neer dat de stempelsnijder of graveerder de omschriften moest aanbrengen door middel van die afzonderlijke stempeltjes en dit moest dan uiteraard gebeuren in spiegelschrift. Aangezien deze stempelsnijders vaak niet erg geletterd waren en gewoon maar de tekening en de omschriften op de muntstempel overbrachten volgens een bepaald model, is het aannemelijk dat soms vergissingen begaan werden.

De meest voorkomende vergissing is het gebruik van een verkeerde letter bij het samenstellen van het omschrift ofwel het vergeten of het averechts instempelen van een letter. Een klassieke fout is ook de letterverwisseling in een naam of in een afkorting.

Zoals reeds gezegd, bevat het overzicht geen munttypen die vóór de regering van Filips II vervaardigd zijn. Toch is het interessant even naar sommige variëteiten van oudere munttypen te verwijzen die in feite niets anders zijn dan het resultaat van graveerfouten, t.w. :

- de dubbele vuurslag van Karel de Stoute (1467-1477) waarvan men exemplaren kent die op de voorzijde het omschrift dragen dat voorzien was voor de keerzijde en vice-versa ;
- bepaalde exemplaren van de Brabantse dubbele mijt, uitgegeven door Maria van Boergondië (1477-1482) waar de beeldenaar van de voorzijde (een kruis) ook per vergissing op de keerzijde aangebracht is ;
- de Naamse dubbele mijten geslagen voor Filips de Schone (1482-1506) waarop men de voorzijde en keerzijde-omschriften van plaats verwisseld heeft ;
- de stukken van het gulden vlies van 1513 (Karel V, 1506-1555) die op de keerzijde hetzelfde omschrift dragen als op de voorzijde.

Het spreekt vanzelf dat de hiernavolgende lijst absoluut niet alle stukken vermeldt waarop graveerfouten voorkomen. Wij zouden het daarom op prijs stellen indien de lezers ons dergelijke stukken uit hun verzameling zouden mededelen teneinde deze lijst te volledigen.

Regering van Filips II (1555-1598)

1. Brabant. Antwerpen. Filipsdaalder. 1557. EVG-H ⁽¹⁾ 210-1c.
Vz. : .PHS.D.G.HISP.ANG.Z.REX.DVX.BRAR (*sic*) / 1557
PKB ⁽²⁾.
De graveerder stempelde BRAR in plaats van BRAB.
2. Namen. Namen. Filipsdaalder. 1592. EVG-H 210-13b.
Vz. : PHS.D.G.HISP.Z.REX.DO (*sic*).NAM / .15 vuurslag 92.
PKB.
Om een onbekende reden staat op het stuk DO vermeld in plaats van CO. Ongewild heeft de stempelsnijder Filips II van CO(MES) (graaf) tot DO(MINVS) (heer) gedegradeerd.
3. Brabant. Antwerpen. 1/5 Filipsdaalder. 1576. EVG-H 212-1.
Vz. : PHS.D :G.HISPZREX.DVX.BRA (*sic*) / I5 hand 76
PKB.

(1) EVG-H = H. ENNO VAN GELDER & M. HOC, *Les monnaies des Pays-Bas bourguignons et espagnols, 1434-1713*, Amsterdam, 1960.

(2) PKB = Penningkabinet van de Koninklijke Bibliotheek Albert I te Brussel.

Op dit exemplaar stellen wij vast dat de letter A in de afkorting BRA vervangen werd door een letter V die ondersteboven staat.

4. Brabant. Maastricht. Dubbele korte. Zonder datum. EVG-H 230-2.
Vz. : .PHS.D :G.HISP Z REX.D.BRA (*sic*) ster
Kz. : .DOMINVS.M / IHI.ADIITOR (*sic*).
PKB.
In het voorzijde-omschrift stellen wij een identieke graveerfout vast als op stuk nr. 3 (BRA in plaats van BRAB). Ook op de keerzijde is het omschrift foutief weergegeven ; het laatste woord moest zijn : ADIVTOR.
 5. Brabant. Maastricht. Stuiver. 1583. EVG-H 233-2.
Vz. : .PHS.D.G.HIS.Z.REX.DVX.B. / 3 ster 8 (*sic*)
PKB.
Een eigenaardige vergissing die toch gemakkelijk kan uitgelegd worden. Inderdaad, daar de stempelsnijder verzuimde de cijfers van de datum in spiegelschrift te graveren bekwam men op het stuk de onmogelijke datum (15)38.
 6. Brabant. Antwerpen. Boergondische daalder. 1568. EVG-H 240-1.
Vz. : hand PHS.D :G.HISP.Z.REX.DVX.BRB (*sic*)
PKB.
Vermoedelijk had de graveerder een voorkeur voor de letter B vermits hij BRB instempelde in plaats van BRAB. Niettemin moeten wij toch opmerken dat men de vergissing ook kan interpreteren als het ontbreken van de letter A in de eveneens voorkomende afkorting BRAB. De schikking van de woorden in het omschrift en de nog overblijvende plaatsruimte wijzen echter in de richting van de eerst genoemde uitleg.
- #### Regering van Albrecht en Isabella (1598-1621)
7. Doornik. Doornik. Albertijn. 1600. EVG-H 285-7.
Vz. : ALBERTVS.E / T.ELISABE (*sic*). D :G
Vente Nomisma, Spezialsammlung von Münzen der Südlichen Niederlande..., Dr. Hans Nussbaum, Zürich, 1934, nr. 1236.
De juiste schrijfwijze van de naam van de aartshertogin stelde de Doornikse stempelsnijder voor moeilijkheden (zie ook nr. 8) : op dit stuk « vergat » hij de laatste letter (ELISABET).
 8. Doornik. Doornik. Zilveren gulden. 1600. EVG-H 287-7.
Vz. : toren . AL / BERTVS.ET.LISABET (*sic*).DEI.GRATIA.
PKB.
Opnieuw een vergissing in de naam van de aartshertogin (zie ook nr. 7). Dit keer ontbreekt de eerste letter van de naam (ELISABET).
 9. Doornik. Doornik. Zilveren gulden. 1600. EVG-H 287-7.
Kz. : ARCHID.AVST.DVC / ES.BVRÐ (*sic*).ET.DOM.TOR.
PKB.

- Zoals men ziet stapelde de Doornikse stempelsnijder in 1600 de fouten op. Op dit exemplaar werd in het keerzijde-omschrift de letter G van BVRG verkeerd ingestempeld.
10. Doornik. Doornik. 1/4 reaal. 1603. EVG-H 295-7.
Vz. : ALBERTVS.ET / ELISABET.Dḡ (sic)
Kz. : ARCH AVT (sic).DVCES / BVRḡ (sic) ET.DOM.TOR
PKB.
Zoals op het voorgaand stuk werd ook nu de letter G verkeerd ingestempeld : deze fout is te zien op de voorzijde in de afkorting DG en op de keerzijde in het woord BVRG. In het keerzijde-omschrift werd verder ook nog de letter S vergeten in het woord AVST.
11. Brabant. Maastricht. Oord. 1603. EVG-H 298-2.
Vz. : ster ALBERTVS.BT (sic).ELISABET.DEI.GRA.
PKB.
In plaats van het korrekte ET werd BT gegraveerd.
12. Brabant. Antwerpen. Duit. 1609. EVG-H 300-1.
Kz. : hand ARCHID.AVST.DVC.BVRG.ET.E (sic)
PKB.
Op vorig stuk werd de letter E vervangen door een B. Op dit exemplaar is het precies andersom : normaal moest het omschrift eindigen met ET.B.
13. Brabant. Brussel. Duit. 1615. EVG-H 300-3.
Kz. : .ARCHID.AVST.DVC.RVRG (sic).R (sic)Z^c
PKB.
Bij een nauwkeurig onderzoek van het stuk met behulp van een sterk vergrootglas, zien wij dat de oorspronkelijke stempel van de letter B naar alle waarschijnlijkheid afgebroken raakte zodat de onderste ronding van de letter B verdween. Aldus krijgt men de indruk dat in de woorden BVRG.B de letter B vervangen is door een letter R.
14. Brabant. Antwerpen. Dukaton. 1618. EVG-H 309-1.
Vz. : I6 hand I8.ALBERTVS.ET.ELISABET.DEI.GARTIA
(sic).
PKB ; *Veiling Sobelar 5, 9 november 1974, nr. 1028.*
Op deze stukken krijgen wij een prachtig voorbeeld van plaatsverwisseling van letters in een woord van het omschrift : GARTIA in plaats van GRATIA.
15. Brabant. Antwerpen. Patagon. Zonder datum. EVG-H 311-1a.
Vz. : hand.ALBERTSV (sic).ET.ELISABET.DEI.GRATIA.
M. THIRION, Trouvaille de monnaies en argent du xviie siècle à Tessengerlo-Schoot, in *Revue belge de Numismatique* 107, 1961, blz. 230-233, fig. 1.
Ook een zeer duidelijke letterverwisseling. Het spreekt vanzelf dat de korrekte schrijfwijze ALBERTVS moet zijn.

16. Brabant. 's Hertogenbosch. 1/4 patagon. 1617. EVG-H 313-4b.
Vz. : boom ALBRTVS (sic).ET.ELISABET.DEI.GRATIA
PKB.
Hier werd in de naam van de aartshertog de letter E vergeten (ALBERTVS).
17. Vlaanderen.Brugge. 1/4 patagon. Zonder datum. EVG-H 313-6a.
Vz. : Ielie ALBERTVS.ET.ELIABET (sic).DEI.GRATIA
Museum Oudheidkundige Kring Land van Waas te Sint-Niklaas (A. VAN KEYMEULEN, De munten van de Nederlanden in het museum van de Oudheidkundige Kring te Sint-Niklaas-Waas, in *Annalen van de Oudheidkundige Kring van het Land van Waas* 70, 1967, blz. 61-73, afbeelding blz. 65).
Niet alleen de Doornikse graveerders schenen last te hebben met de schrijfwijze van de naam van de aartshertogin (zie nrs. 7 en 8), ook hun Brugse collega gaf een foutieve versie door de letter S te vergeten (ELISABET).

Regering van Filips IV (1621-1665)

18. Brabant. Antwerpen. Dukaton. 1657 (drievoudig gewicht).
EVG-H 327-1b.
Kz. : .APCHID (sic).AVST.DV / X.BVPG (sic).BPAB (sic).Z^c.
Veiling Jacques Schulman, 25 maart 1969, nr. 647 ; Veiling Asociacion Numismatica Espanola, 22 november 1969, nr. 417 A.
Op deze stukken werd de letter R vervangen door een P in de afkortingen ARCHID, BVRG en BRAB.
19. Brabant. Antwerpen. Dukaton. 1664. EVG-H 327-1b.
Kz. : .ARCHD (sic).AVST.DV / X.BVRG.BRAB.Z^c.
PKB.
In het eerste woord van het keerzijde-omschrift vergat de stempelsnijder de letter I. Normaal moet men ARCHID (afkorting voor archidux = aartshertog) lezen.
20. Luxemburg. Luxemburg. 1/2 Luxemburgse stuiver. 1636. EVG-H 340-5.
Kz. : .ARCH.AVS.DVS (sic).BVR.LVXEM.Z^c.
PKB.
Op dit stuk vergiste de graveerder zich in het woord DVX dat hij verkeerdelijk als DVS weergaf.

Regering van Karel II (1665-1700)

21. Brabant. Antwerpen. Dubbele soeverein. 1675. EVG-H 344-1a.
Vz. : CAROL.II.D.G.HISP.ET.INDIAR.RIX (sic) / .I6 hand 75.
Veiling Nomisma, nr. 676.
Dit stuk is een van de zeldzame goudstukken waarop een graveerfout te vinden is. In plaats van het woord REX lezen wij RIX.

22. Vlaanderen. Brugge. Dukaton. 1670. EVG-H 348-4a.
Kz. : ARCIHD (*sic*).AVST.DVX / BVRG.CO.FLAN.Z^c.
Privaat verzameling.
Opmerkelijk is ongetwijfeld dat deze foutieve muntstempel (ARCIHD in plaats van ARCHID) ook gebruikt werd voor de vervaardiging van Brugse dukatons van 1670 die op meervoudig gewicht geslagen werden. Inderdaad, een dergelijk stuk, geslagen op viervoudige zwaarte, staat gepubliceerd in het werk van Adolfo HERRERA, *El Duro*, t. I, Madrid, 1914, nr. 2021. Het staat tevens afgebeeld op plaat XLIII, nr. 10.
In de reeds vermelde veiling *Nomisma* wordt onder nummer 273 een identiek stuk vernoemd, maar dit keer op drievoudige zwaarte.
Het is allerminst gebruikelijk dat wij graveerfouten tegenkomen op muntstukken van meervoudig gewicht omdat het precies dergelijke stukken waren die aan hoogwaardigheidsbekleders geschonken werden naar aanleiding van een nieuwe muntuitgifte. Redelijkerwijze mag men veronderstellen dat aan de vervaardiging van deze stukken een bijzondere zorg gewijd werd.
23. Brabant. Antwerpen. 1/2 dukaton. 1675. EVG-H 349-1a.
Vz. : CAROL.II.D.G.HISP.ET.INDIAR.REX / .57 hand 61.
(*sic*)
PKB.
De stempelsnijder die in het jaar 1675 te Antwerpen werkzaam was, scheen voor een foutje niet verlegen te zitten (zie ook nr. 21). Op dit exemplaar stellen wij een zelfde vergissing vast als op stuk nr. 5, namelijk het verzuimen van de cijfers van de datum in spiegelschrift op de muntstempel aan te brengen. Dit leidde tot het foutieve en onmogelijke jaartal 5761.
24. Vlaanderen. Brugge. Patagon. 1672. EVG-H 350-4a.
Kz. : ARCHID.AVST.DVX / BRVG (*sic*).CO.FLAN.Z^c
Privaat verzameling (A. VAN KEYMEULEN, Muntvondst te Liedekerke : zeventiende eeuwse munten, in *Het Land van Aalst* 19, 1967, blz. 61-70 ; A. VAN KEYMEULEN, *Trouvaille de Liedekerke : monnaies du XVIIe siècle*, in *Bulletin du Cercle d'études numismatiques* 3, 1966, blz. 84-85). Opnieuw bemerken wij hier een plaatsverwisseling van de letters : BRVG in plaats van het korrekte BVRG.
25. Brabant. Antwerpen. Oord. 1685. EVG-H 356-1a.
Vz. : hand. CAROL (*sic*).II.D.G.HISP.ET.INDIAR.REX.
Kz. : ARCHID.AVS.DVX.BARG (*sic*).BRAB (*sic*) Z^c
PKB.
Op dit exemplaar stellen wij niet minder dan drie vergissingen vast. Vooreerst gebruikte de graveerder een letter V ondersteboven om de letter A aan te duiden in het woord CAROL op de voorzijde

en BRAB op de keerzijde. Vervolgens vergiste hij zich nogmaals door diezelfde letter V ondersteboven te plaatsen in het woord BVRG op de keerzijde.

Regering van Jozef II (1780-1790)

26. Brabant. Brussel. Dubbele soeverein. 1782.
Vz. : IOSEPH.II.D.G.R.IMP.S.A.GER.HIER.HURG (*sic*).
BOH.REX.
PKB ; A. VAN KEYMEULEN, *Les doubles souverains d'or bruxellois de Joseph II (1780-1790)*, in *Bulletin du Cercle d'études numismatiques* 4, 1967, blz. 27-28, afbeelding.
Het is zeldzaam om graveerfouten op gouden munten aan te treffen, maar hier werd verkeerdelijk HURG gegraveerd in plaats van de korrekte afkorting HUNG.

André VAN KEYMEULEN

NIEUWE OPZOEKINGEN IN VERBAND MET DE FRANSE GOUDSTUKKEN VANAF 1800

In het *Tijdschrift voor Numismatiek* van april-mei 1975 publiceerden wij een aantal problemen die gerezen waren ingevolge de vervanging van de generale stempelsnijder of van de muntmeester. Ziehier thans twee andere bijzonderheden die wij onderzochten. Wij hebben ons beperkt tot de goudstukken, maar het spreekt vanzelf dat dergelijke problemen zich ook kunnen stellen voor de zilveren of de koperen stukken.

I. Stand van de tekens

Wij noteerden volgende bijzonderheden :

Perpignan (muntteken Q) : muntmeester : J. de Sainte-Croix die als muntmeesterteken een druiventros gebruikt.
40 frank 1816 Q : het teken in bijna horizontale stand.
20 frank 1810, 1813 en 1814 (Napoléon) Q : bijna horizontale stand.
1814 (Louis XVIII) Q : bijna horizontale stand.

1815 (Louis XVIII) Q : de twee versies komen voor : horizontale en vertikale stand.

1816, 1817, 1818, 1819, 1820 en 1824 Q : horizontale stand.
1826 (Charles X) Q : horizontale stand.

Bayonne (muntteken L) : muntmeesters : Darripe P. Boniface tot in 1809 en nadien Darripe P. Romain, die beiden hetzelfde muntmeesterteken voerden : een tulp.

40 frank 1816 L : bijna vertikale stand.

20 frank 1809 L : bijna vertikale stand.

1812, 1813 en 1815 (Napoléon) L : bijna horizontale stand.

1815 (Louis XVIII) L : de twee versies komen voor : horizontale en vertikale stand.

1817 en 1818 L : bijna horizontale stand.

Parijs :

Gedurende de derde Republiek en vanaf 1811, vertonen de stukken links een hoorn van overvloed en rechts een kleine republikeinse

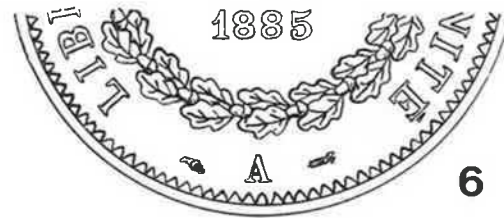
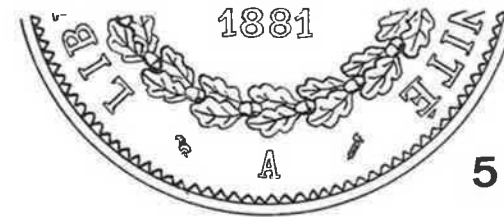
pijlenbundel, het teken van de hoofdgraveur Jean Lagrange. Deze werd in 1896 vervangen door H. Aug. Patey, wiens teken een brandende toorts was. In onze eerste bijdrage hebben wij onder nummer 13 reeds de vraag gesteld : « bestaan er stukken van 1896 A met als teken een brandende toorts ? ».

100 frank : In 1881, 1882 en 1886 vinden wij de twee tekens in bijna verticale stand en in 1885 in bijna horizontale stand.

De standen voor de zeldzame data 1887-1889-1894 en 1896 hebben wij niet kunnen achterhalen.

Van 1899 tot 1913 : bijna horizontale stand.

De stand voor datum 1914 is ons onbekend.

50 frank : Voor de data 1896 tot 1900 hebben wij de stand niet kunnen achterhalen. In 1904 hebben wij een bijna horizontale stand.

20 frank : Type « Génie » a. Republikeinse pijlenbundel :

Bijna horizontale stand van 1886 tot 1896.

b. Brandende toorts :

Wij hebben de stand niet kunnen na-gaan voor 1896.

Bijna horizontale stand voor 1897 en 1898.

Type « Coq gaulois », stukken van 20 en van 10 frank : 1899-1900 en 1901 : geen tekens.

1902 tot 1914 : tekens in horizontale stand.

II. Kantschrift

Voor het type Louis-Philippe I, onbedekt borstbeeld, noteerden wij voor 1830 A, 1831 A, 1831 W en 1831 B zowel verzonken als verheven kantschriften. Wij hebben nog nooit de stukken 1831 T ontmoet. De vraag stelt zich of het kantschrift verzonken of verheven is?

* * *

Hierboven hebben wij de bijzonderheden aangehaald die wij zelf vastgesteld hebben. Het feit dat wij voor sommige stukken een welbepaalde positie of stand vermelden, sluit geenszins het bestaan uit van een andere stand, wat trouwens bewezen wordt door de stukken van 20 frank 1815 Q en 1815 L.

Wij zouden derhalve de lezers van het *Tijdschrift voor Numismatiek* dankbaar zijn indien zij ons zouden melding maken van alle andere inlichtingen en bevindingen die zij kunnen verzamelen om aldus tot een verruiming van onze kennis te komen.

E. LESSELIERS

MUNTVONDST OP SINGELBERG TE BEVEREN-WAAS (1974)

Tijdens de eerste opgravingscampagne in juli en augustus 1974 werd in de sliplaag van de wallen rond de Singelberg te Beveren-Waas door een medewerker van de h. J. De Meulemeester een Franse gouden munt van 1571 gevonden. Het betrof een gouden (zonne) schild (écu d'or au soleil) van Karel IX, koning van Frankrijk van 1560 tot 1574, en niet een « gouden Franse Carolus », zoals verkeerdelijk werd meegedeeld in de *Annalen van de Oudheidkundige kring van het Land van Waas*, dl. 77, 1974, blz. 228.

De eerste van deze « écu » werd geslagen in opdracht van Lodewijk IX, de Heilige (1226-1270), en is gekend onder de benaming « écu » of « denier d'or à l'écu ». Het was de eerste gouden munt van de Capetingers. De meest voorkomende versie, nl. het « gekroond schild », dagtekent van 1385, uit de tijd van Karel VI. Onder de regeringen van diens opvolgers — koningen die de naam droegen van Karel, Lodewijk, Frans en Hendrik — werd de munt verder geslagen, met slechts geringe wijzigingen, tot in 1651 onder Lodewijk XIV.

Het gevonden « gouden schild » van 1571 heeft een diameter van 25 mm, een wettelijk gewicht van 3,37 gram en een goudgehalte van 23 karaat of 0,958.

Op de voorzijde is een gekroond schild met drie Franse lelies afgebeeld. Het omschrift luidt: zon CAROLVS VIII D[EI] G[RATIA] FRANC[ORVM] REX w MDLXXI.

Op de keerzijde staat een met lelies versierd kruis, centraal gevlochten tot een ruit, waarin de muntletter A van het munthof van Parijs voorkomt. Hier luidt het omschrift: zon CHRISTVS REGNAT VINCIT ET IMPERAT.

In 1571 was enerzijds het aanbrengen van de muntletter, het symbool van de onderscheiden munthoven, nog zeer nieuw — de gewoonte dateerde slechts vanaf 1540 — en was anderzijds het gebruik van een « geheim punt » — voor het eerst geplaatst in 1389 — nog gangbaar. Door het munthof van Parijs werd dit « geheim punt » onder de 18de letter van het omschrift geplaatst, hetgeen bij de gevonden munt, zowel op de voorzijde onder de N van FRANÇ, als op de keerzijde onder de C van VINÇIT duidelijk opvalt.

Alhoewel tijdens de regering van Hendrik II (1547-1559) het mechanisch aanmunten uit Duitsland werd ingevoerd en werd toegepast voor proefslagen, « piéforts » en gedenkpenningen, bleef de munthamer voor de gewone muntuitgiften tot 1641 in gebruik. Dit had voor gevolg dat men o.a. van het « gouden schild » van Karel IX (1560-1574) enorm veel varianten kent. Zo wordt het rangnummer van de koning dan eens « VIII », dan weer « IX » en zelfs « 9 » geschreven. De datum, soms op de voorzijde, soms op de keerzijde geplaatst, wordt op de ene munten in Arabische en op de andere munten in Romeinse cijfers weergegeven. Ook is er een grote variatie van afkortingen.

Wat het Munthof te Parijs betreft wordt van de « écu au soleil » een type I vermeld bij L. CIANI, *Les monnaies royales françaises de Hugues Capet à Louis XVI*, Parijs, 1926, nr. 1343 en bij J. LAFAURIE en P. PRIEUR, *Les monnaies des rois de France*, deel II, Parijs, 1956, nr. 890. Dit type heeft twee varianten, nl. een eerste uit de periode van muntmeester Jean de Riberolles (1560-1568), die zijn muntmeesterteken, een jonge arend (aiglette), aanbracht op de voorzijde tussen de letters D en G van het omschrift en op de keerzijde tussen VINCIT en ET. en een tweede uit de periode van muntmeester Gillis Mauvalet (1569-1674), van wie het muntmeesterteken « W » (M reversé) alleen op de voorzijde tussen het woord REX en de datum MDLXXI merkbaar is. De munten van de tweede variatie, waartoe het gevonden « gouden schild » van 1571 behoort, zijn iets zeldzamer.

De muntvondst tijdens deze eerste opgravingscampagne doet de bedenking maken hoe louter toevallig het is bij het verplaatsen van ettelijke kubieke meter grond uit een laag slied een goudstuk van 3 gram op te halen. Verder is het verwonderlijk dat iemand omstreeks 1575 in de wallen van Singelberg een Frans « gouden schild » verloor en niet bijvoorbeeld een gouden reaal of een gouden kroon van Filips II, welke munten toen toch in de Zuidelijke Nederlanden overvloedig in omloop waren. Of die iemand nu een vluchteling was, die ten tijde van de Franse godsdienstoorlogen naar hier was uitgeweken en die misschien in de wallen van Singelberg verongelukte, zal steeds een

hypothese blijven. Wellicht is de vondst slechts een bewijs voor de overvloed aan vreemde munten welke de toenmalige internationale betrekking naar Antwerpen en omgeving deden afvloeien.

E. LESSELIERS

(Met toelating overgenomen uit het driemaandelijks heemkundig tijdschrift Het Land van Beveren, 18, 1975, nr. 3, blz. 81-86).

LUCIEN BAZOR

Op 15 juli 1974 overleed Lucien Bazor, oud graveerder-generaal van de Franse Munt en bekend medaille-ontwerper.

In het *Bulletin du Club Français de la Médaille*, nr. 46 van de eerste trimester 1975 verscheen een artikel dat naast biografische gegevens ook een overzicht bracht van de medailles en de munttypen die door Lucien Bazor ontworpen werden. Wij danken de Administration des Monnaies et Médailles, Quai de Conti 11, Paris 6e, die ons de toelating gaf deze bijdrage gedeeltelijk in ons *Tijdschrift* over te nemen.

Alvorens in chronologische volgorde de munttypen op te noemen die door Lucien Bazor verwezenlijkt werden, vermelden wij eerst twee munttypen die ook van zijn hand zijn doch nooit in omloop gebracht werden. Het betreft het Franse stuk van 100 francs waarmee hij de eerste prijs verwierf in de wedstrijd voor het nieuw munttype in 1928 en vervolgens het Franse 5 francs-stuk van 1941.

Chronologisch overzicht van de door L. Bazor ontworpen munttypen :

- 1930 : goudstuk van 5 pesos voor Uruguay.
- 1933 : het Franse stuk van 5 francs uit nikkel, dat de bijnaam « bedoucette » kreeg naar de naam van de toenmalige minister van financiën Bedouce.
- Tijdens de jaren 1948-1953 : de voorzijde en verscheidene keerzijden van de stukken in aluminium van 1, 2 en 5 francs voor de Franse koloniën ; deze typen werden later aangepast met nieuwe keerzijden voor de aanmunting van de stukken van 10 en 20 francs in koper-aluminium van Madagascar, van de stukken van 10 en 20 francs in koper-aluminium en van 50 en 100 francs uit zuiver nikkel van het departement van Réunion en van die van 10 en 20 francs uit koper-aluminium geslagen voor Frans Somaliland.
- In 1953 ontwierp Bazor, in samenwerking met zijn leerling Cochet, de stukken uit aluminium van 10, 20 en 50 cents van Laos en die van 10, 20 en 50 su van Vietnam.
- In 1956 verwezenlijkte hij voor West-Afrika en Togo de munttypen van de stukken van 10 en 25 francs uit koper-aluminium. Na de onafhankelijkheid van deze staten, ontwierp hij een nieuw model voor de voorzijden van hun stukken.

- In 1960 graveerde Lucien Bazor het type van de herdenkingsmunt van 50 francs in koper-nikkel, uitgegeven door Cameroun alsook het stuk van 50 francs, in omloop gebracht door de Centraal-afrikaanse Republiek, de republiek Kongo, Gabon en T Chad.
- In 1964 ontwierp hij de keerzijde van de stukken van 1, 2 en 5 francs uit aluminium en van die van 10 en 20 francs uit koper-aluminium-nikkel, uitgegeven door de Comoren.
- Lucien Bazor is verder ook de ontwerper van de keerzijde van een stuk van 100 francs in nikkel voor Cameroun en de Staten van Equatoriaal Afrika en vervolgens van een nieuwe keerzijde van een gelijkwaardig stuk geslagen voor de Staten van de Centraalafrikaanse Republiek, de federale republiek van Cameroun, Gabon, T Chad en Kongo.

ONUITGEGEVEN BRUSSELSE DUIT VAN 1647

Door schenking verwierf het Penningkabinet van Brussel volgende koperen duit :

Voorzijde : Gekruiste wijnranken, geflankeerd door 16/47.
engelenhoofdje.PHIL.III.D.G.HISP.ET.INDIAR.REX.

Keerzijde : Wapenschild.
.ARCHID.AVS.DVX.BVRG.BRAB.Z.º

Brabant, Brussel, 1647, koper, 1,64 g.

Voor alledaagse pasmunten als deze koperen duit uit de periode van Filips IV (1621-1665) kan de muntslag bijzonder moeilijk gerekonstrueerd worden, vooreerst omdat dergelijke stukken zelden worden aangetroffen in muntvondsten, vervolgens omdat de muntrekeningen — belangrijkste archiefbronnen waaruit informatie kan worden gehaald — gewoonlijk lopen over perioden van meerdere jaren, zelden of nooit de muntproductie per jaar en per type detaileren en bovendien geen aanduidingen verstrekken over het al dan niet in omloop brengen van de produktie.

Rekonstruktie van de muntslag en meteen van het economisch, monetair, handels- en politiek inzicht van een bepaalde regering of vorst, is daarom met geschreven numismatische bronnen alleen niet mogelijk. Het resultaat zou inderdaad de werkelijke toestand sterk vertekend weergeven : voor deze duit zou aldus een theoretische becijfering bekomen worden van een totale produktie van 194.684

munten voor minstens 10 verschillende jaren (24ste muntrekening van 22 maart 1645 tot 19 december 1648 : 4.540 eks. ; 26ste muntrekening van 14 maart 1650 tot 5 juli 1651 : 63.440 eks. ; 29ste muntrekening van 19 maart 1653 tot 1 augustus 1654 : 63.120 eks. en 31ste muntrekening van 1 april 1655 tot 20 juli 1656 : 63.584 eks.).

In de praktijk echter, na een paar honderd jaar intensieve verzamelingsbedrijvigheid, zijn een handvol stukken gekend voor welgeteld 5 verschillende jaren, waarvan het jaar 1647 uitsluitend door hoger-beschreven duit pas in 1975 bekendgeraakt is.

Het theoretisch beeld zal bijgevolg te sterk afwijken van het praktische om bruikbaar te zijn. Hieruit moet de gevolgtrekking worden gemaakt dat alleen een langdurige en stelselmatige aanwinstenbedrijvigheid van het Penningkabinet bij machte kan zijn om de elementen bijeen te brengen voor het samenstellen van een betrouwbaar beeld van de muntslag.

Door het verwerven van deze meer dan 300 jaar onbekend gebleven, nochtans alledaagse pasmunt uit de tijd van Filips IV, kan het Penningkabinet er op bogen de enige openbare verzameling te zijn waarin alle tot heden gekende data van deze Brusselse duit voorkomen.

André VAN KEYMEULEN

NIEUWE EUROPESE MUNTUITGIFTEN (TOT 30 SEPTEMBER 1976)

Bulgarije.

Nieuw stuk van 10 leva, 1975, zilver, geslagen naar aanleiding van het Kongres van het Internationaal Olympisch Komitee dat in Bulgarije gehouden werd.

Ter herdenking van de Bulgaarse opstand tegen de Turken in 1876, geeft dit land vier nieuwe munten uit. Het betreft twee stukken van 5 leva, 1976, zilver 900/1000, 20,7 g en 36 mm. Het eerste stuk toont op de kz. het portret van de Bulgaarse dichter Khristo Botev (1848-1876). Op de vz. van het tweede stuk staat het standbeeld van prinses Rayna afgebeeld. Vervolgens verscheen een stuk van 2 leva, 1976, koper-nikkel met op de kz. een beeld uit de strijd tegen de Turken en een koperen stuk van 1 lev dat op de kz. een zwaard en een pistool toont.

Cyprus.

Nieuwe omloopsmunt van 500 mils, 1975, koper-nikkel, 14,14 g, 32,3 mm met op de vz. het wapen van Cyprus en de naam van het eiland in het Grieks, Turks en Engels en op de kz. Hercules met de leeuwenhuid en een hoorn van overvloed. Van dit munttype werden ook nog 10.000 exemplaren uit zilver (800/1000) vervaardigd en 20.000 exemplaren uit koper-nikkel doch in F.D.C. versie.

Duitse Bondsrepubliek.

Ter gelegenheid van de 300ste verjaardag van het overlijden van de Duitse schrijver Hans Jacob Christoph von Grimmelshausen (1621-1676) werd een gedenkmunt van 5 Deutsche Mark uitgegeven (1976, zilver 625/1000, 11,2 g, 29 mm). Op de kz. van het stuk staat een fabelachtig wezen dat een opengeslagen boek houdt. Oplage : 8 miljoen exemplaren.

Duitse Demokratische Republiek.

Nieuw stuk van 10 mark, 1976, zilver 625/1000, 12 g, 31 mm, dat de 20ste verjaardag herdenkt van de oprichting van het nationaal volksleger. Op de kz. : borstbeeld van een soldaat.

Herdenkingsmunt van 20 mark, 1976, zilver 625/1000, 20,9 g, 33 mm, geslagen naar aanleiding van de 150ste verjaardag van de geboorte van de Duitse politicus en stichter van de Sociaal Demokratische Arbeiderspartij, Wilhelm Liebknecht (1826-1900) wiens beeltenis de kz. siert. Oplage : 100.000 exemplaren.

Griekenland.

Nieuwe muntenreeks 1976 met op de keerzijden de portretten van beroemde Griekse personaliteiten : 50 lepta, brons-aluminium, 2,6 g, 18 mm, portret van Markos ; 1 drachma, brons-aluminium, 4 g, 21 mm, portret van Konstantinos Kanaris ; 2 drachmai, brons-aluminium, 6 g, 24 mm, portret van Georgios Karatskakis ; 5 drachmai, koper-nikkel, 5,5 g, 22,5 mm, met portret van Aristoteles.

Hongarije.

Drie nieuwe pseudo-munten van 200 forint, 1976, zilver 640/1000, 28 g, 37 mm die beroemde Hongaarse schilders herdenken : Mihály Munkácsy (1844-1900), Pál Szinyei Merse (1845-1920) en Gyula Derkovits (1894-1934). Oplage : telkens 30.000 exemplaren.

Joegoslavië.

Vanaf 1 juni gaf dit land een nieuw type uit voor de omloopsmunt van 10 dinara. Het stuk is uit koper-nikkel-zink, weegt 10 g en heeft een doormeter van 30 mm. Op de vz. : embleem van de republiek ; op de kz. : waarde aanduiding.

Malta.

Het eiland Man herdenkt de eerste verjaardag van de republiek met de uitgifte van een achthoekige bronzen munt van 25 cents. Het stuk dateert van 1975, weegt 10,8 g en heeft een doormeter van 28 mm.

Verder verscheen in 1976 een reeks pseudo-munten van 2 en 4 pounds (zilver 987/1000) en van 10, 20 en 50 pounds (goud 916/1000). Op de kz. van het stuk van 2 pounds staat het portret van de politicus Guze Ellul Mercer (1897-1961).

Man (eiland).

Het eiland Man herdenkt de 200ste verjaardag van de U.S.A. met de uitgifte van een stuk van 1 crown of 25 pence, 1976. Van deze munt bestaan drie versies : een « proof » versie uit zilver (925/1000), een F.D.C. versie eveneens uit zilver en een versie uit koper-nikkel bestemd voor de omloop. Het stuk weegt 28,28 g en heeft een doormeter van 38,6 mm. Het stelt op de vz. het portret voor van koningin Elisabeth en op de kz. het portret van Washington voor.

De 100ste verjaardag van het bestaan van de paardetram in Douglas leidde tot de uitgifte van een gedenkstuk van 1 crown, 1976. Zoals bij hogervermeld stuk bestaan ook van deze munt drie versies met identieke technische karakteristieken. Op de kz. : een afbeelding van het voormalig openbaar vervoermiddel.

Nieuwe reeks omloopsmunten 1976 waarop voor de eerste maal het woord « new » in de waarde aanduiding weggelaten is. De reeks bevat stukken van 1/2, 1 en 2 pence uit brons en stukken van 5, 10 en 50 pence uit koper-nikkel.

Oostenrijk.

Twee nieuwe herdenkingsmunten van 100 schilling, 1976, zilver 640/1000, 24 g, 36 mm. De eerste is geslagen naar aanleiding van het 200-jarig bestaan van het Weens Burgtheater en stelt op de kz. dit gebouw voor. De tweede munt herdenkt het 1000-jarig bestaan van Karinthië en beeldt op de kz. de beroemde hertogstroon en het Karintisch wapenschild af. Oplagen : telkens 2 miljoen exemplaren in F.D.C. versie en 500.000 exemplaren in « proof » versie.

Polen.

Twee nieuwe herdenkingsmunten ter waarde van 200 zlotych, geslagen naar aanleiding van de Olympische Spelen te Montreal. De stukken dateren van 1976, zijn uit zilver 625/1000, wegen 14,5 g en hebben een doormeter van 31 mm. Op de respektievelijke kz. : Olympische fakkel met de vijf ringen en een hoofd met eveneens de vijf Olympische ringen.

Eveneens met datum 1976 werden twee stukken uitgegeven van 500 zlotych, goud, met respektievelijk de beeltenis van generaal Kazimierz Pulaski (1747-1779) en van generaal Tadeusz Kosciuszko (1746-1817). Beide beeldenaars zijn ook terug te vinden op stukken van 100 zlotych, zilver 625/1000.

Spanje.

Nieuwe muntenreeks 1975 met op de vz. het portret van koning Juan Carlos I. Het betreft : 1 peseta, koper-aluminium, 3,5 g, 21 mm ;

5 pesetas, koper-nikkel, 5,9 g, 23 mm ; 25 pesetas, koper-nikkel, 8,5 g, 26,5 mm ; 50 pesetas, koper-nikkel, 12,5 g, 30 mm en 100 pesetas, koper-nikkel, 17 g, 34 mm.

Tchecoslovakije.

Ter herdenking van de 100ste verjaardag van het overlijden van de Slowaakse dichter Janko Kral (1822-1876) geeft dit land een stuk uit van 100 krone, 1976, zilver 700/1000, 15 g en 33 mm. Op de kz. : het portret van de dichter.

A. V. K.

NIEUWE BUITENEUROPESE MUNTUITGIFTEN (TOT 30 SEPTEMBER 1976)

Bangladesh.

In het raam van de F.A.O.-aanmunting brengt dit land een stuk van 1 taka, 1975, koper-nikkel in omloop. Op de vz. een gestyleerd beeld van een echtpaar met twee kinderen.

Barbados eilanden

Nieuwe reeks herdenkingsmunten 1976 naar aanleiding van de 10de verjaardag van de onafhankelijkheid. De stukken hebben dezelfde beeldenaars als die uit de reeks 1975. Uiteraard werd de datum aangepast. De reeks bestaat uit stukken van 5 en 10 dollars, 1, 5, 10 en 25 cents.

Chili.

Nieuwe omloopsmunt van 1 peso, 1976, koper-nikkel, 5 g, 24 mm, met op de vz. het portret van B. O'Higgins. Deze munt is omzeggens identiek aan de peso van 1975. Alleen het omschrift « Bernardo O'Higgins » werd veranderd in « Liberator B. O'Higgins ».

Costa Rica.

Reeks herdenkingsmunten ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van de Nationale Bank van Costa Rica. De reeks bevat nikkelen stukken van 5, 10 en 20 colones. De uitgiftedatum is 1975 en op de keerzijden zijn diverse plantsoorten afgebeeld.

Egypte.

Gedenkmunt van 5 piastres, 1976, koper-nikkel, ter gelegenheid van de Internationale Nijverheidstentoonstelling te Kairo.

Guyana.

Reeks herdenkingsmunten 1976 naar aanleiding van de 10de verjaardag van de onafhankelijkheid. De reeks bevat stukken uit koper-zink (1 en 5 cents), uit koper-nikkel (10, 25, 50 cents en 1 dollar) en uit zilver (5 en 10 dollars). Tenslotte werd ook nog een stuk van 1.000 dollars aan de reeks toegevoegd. Het is uit goud 500/1000. De munten uit onedele metalen vervaardigd tonen op de keerzijden inheemse diersoorten, te weten een zeekoe (1 cent), een jaguar (5 cents), een grijpstaartaapje (10 cents), een adelaar (25 cents), een fazant (50 cents) en een kaaiman (1 dollar). De zilverstukken tonen op de keerzijden respectievelijk het portret van Critchlow (5 dollars) en van Cuffy (10 dollars). Op de kz. van het goudstuk staat een inlander afgebeeld.

Jamaïca.

Nieuwe omloopmunten 1976 : stukken van 1 cent uit aluminium, van 5, 10, 20 en 25 cents uit koper-nikkel die op hun kz. inheemse planten en diersoorten tonen. Verder bestaat de reeks nog uit stukken van 50 cents, koper-nikkel, met op de kz. het portret van de Jamaïcaanse filosoof Marcus Garvey (1887-1940) ; 10 dollars, koper-nikkel, met op de kz. de afbeelding van admiraal Horatio Nelson en zijn fregat de Hinchinbrook en een geografische kaart van Port Royal. Van deze laatste muntsoort bestaan ook versies uit zilver 925/1000.

Jemen.

In het raam van de F.A.O.-aanmunting gaf Jemen een reeks uit van vier stukken, gedateerd van 1974. De munten van 5 en 10 fils zijn uit messing, die van 25 en 50 fils uit koper-nikkel.

Koeweit.

Naar aanleiding van de 15de verjaardag van de onafhankelijkheid verscheen aldaar een stuk van 2 dinars, 1976, zilver 500/1000, met op de vz. de portretten van sjeik Sabah Al-Salim Al-Salah en van sjeik Abdulla Al-Salim Al-Salah. Op de kz. : een fort, een petroleum-boortoren en een zeilboot.

Libië.

Nieuwe muntenreeks 1975 : 1 en 5 dinars uit messing ; 10, 20, 50 en 100 dinars uit koper-nikkel. Op de vz. : staatsembleem ; op de kz. : waarde aanduiding binnen een versiering.

Mali.

In het raam van de F.A.O.-aanmunting gaf Mali twee stukken uit ter waarde van 50 en van 100 francs. Zij dateren van 1975, zijn uit

koper-zink en tonen op hun respectievelijke keerzijden korenaren en maïskolven.

Marokko

Gedenkmunt van 50 dirhams, 1975, zilver, naar aanleiding van het Jaar van de Vrouw.

Nepal.

Naar aanleiding van het Jaar van de Vrouw (1975) bracht Nepal drie nieuwe munten in omloop : 10 paisa, messing ; 1 rupee, koper-nikkel en 20 rupees, zilver 500/1000.

Pakistan.

Nieuwe omloopsmunt van 50 rupees, 1975, koper-nikkel, 4,9 g, 23 mm.

Panama.

Muntenreeks 1976 die één van de grootste en één van de kleinste munten uit de muntgeschiedenis bevat : 20 balboas, 61 mm, en 2 1/2 centesimos, 10 mm. Dit laatste stuk verwierf de populaire benaming « De Panamese Pil ». De reeks stelt op de keerzijden de portretten voor van de personen die een belangrijke rol gespeeld hebben in de geschiedenis van Panama : Simon Bolivar (20 balboas), Belisario Porras (5 balboas), Vasca Nunez de Balboa (1 balboa), Fernand de Lesseps (50 centesimos), Justo Arosemena (25 centesimos), Manuel E. Amador (10 centesimos), Carlos J. Finley (5 centesimos), Victoriano Lorenzo (2 1/2 centesimos) en Urraca (1 centesimo).

Seychellen.

Onafhankelijk sinds 28 juni jl., brengt deze nieuwe staat thans reeds een reeks van 9 munten in omloop. De reeks bevat : 1 en 2 cents uit aluminium ; 10 cents uit messing ; 25 en 50 cents, 1, 5 en 10 rupees uit koper-nikkel en tenslotte 1.000 rupees uit goud (916/1000). De stukken tonen op de voorzijde het portret van de president James R. Mancham. Op de keerzijden zijn inheemse diersoorten en plantsoorten terug te vinden : reuzenschildpad (1000 R), groene schildpad (10 R), cocospalm (5 R), triton schelpdier (1 R), orchidee (50 C), zwarte papegaai (25 C), vliegende vis (10 C).

Thailand.

Naar aanleiding van de 8ste Zuidoostaziatische Spelen die in 1975 te Bangkok plaats vonden, werd een gedenkmunt van 1 baht in

omloop gebracht. Het stuk is uit koper-nikkel, stelt op de vz. de gekoppelde beeltenissen voor van het Thailands koningspaar en op de kz. het embleem van de Spelen.

Tuvalu.

Onafhankelijk sedert 1 januari 1976, brengt deze nieuwe staat een eerste reeks munten in omloop : 1 en 2 cents uit koper-tin ; 5, 10, 20 en 50 cents en 1 dollar uit koper-nikkel en tenslotte 5 dollars uit zilver 925/1000. Op de kz. van deze laatste muntsoort staat een inlandse vissersboot afgebeeld. Op de andere muntsoorten tonen de keerzijden diverse vissoorten.

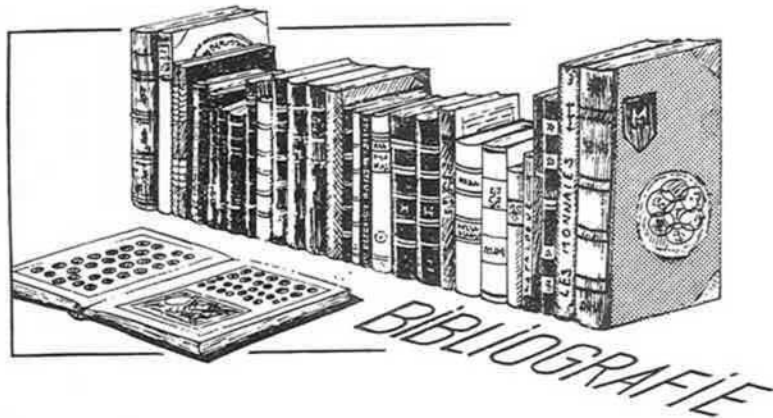
West-Samoa.

Herdenkingsmunt van 1 tala, 1976, koper-nikkel, dat de Olympische Spelen van Montreal herdenkt. Er bestaat van dit stuk ook een versie in zilver 925/1000.

Zuid-Afrika.

Nieuwe reeks omloopmunten 1976 waarvan de keerzijden identiek gebleven zijn aan die van de bestaande muntsoorten. Op de voorzijde staat thans evenwel het portret van staatspresident J. J. Fouché. De reeks bevat : 1 en 2 cents uit koper ; 5, 10 20 en 50 cents uit nikkel.

A.V.K.

TIJDSCHRIFTENNIEUWS

Bulletin du Cercle d'études numismatiques

— 13de jaargang, nr. 3, juli-september 1976 :

P. SCHINDEL, Essai d'interprétation d'un type monétaire de Leucas
M. THIRION, Une monnaie en argent des Nerviens.

In de rubriek « Bibliographie » bespreekt J. Lallemand het werk van Pierre Bastien, *Le monnayage de l'atelier de Lyon : de la réouverture par Aurélien à la mort de Carin (fin 274 - mi 285)* en maakt M. Bar de boekbespreking van *Monnaies du moyen âge*, door Philip Grierson.

De Geuzenpenning, Munt- en penningkundig nieuws

— 26ste jaargang, nr. 3, juli 1976 :

H. E. v. G., Mr. Clemens van Eembrugge.

Dr. H. Enno van Gelder benoemd tot hoogleraar in de Numismatiek.

G. VAN DER MEER, Erkenning van de Verenigde Staten van Amerika in 1782.

H. E. v. G., De Fredericus-Beiergulden.

H. F. LINSKENS, Biologische penning.

« Echo Numismatica » maandelijks tijdschrift Afdeling Tienen

— 8ste jaargang, nr. 9, september 1976 :

De grootste zwendel van de laatste honderd jaar.

De Nationale Bank van België en het monetaire gebeuren tussen de twee wereldoorlogen.

En die zijn we ook weeral kwijt ! Pasmuntje van 25 Ct. eerlang ingetrokken.

Ontdekte numismatische wetenswaardigheden in Oostenrijk.

Loos gerucht over valse munten.

Duur goud voor het Oostenrijkse « Duizendje ».

Parlementair antwoord inzake de Boudewijn-penningen.

— 8ste jaargang, nr. 10, oktober 1976 :

Kennen wij Belgen dan onze eigen munten niet ?

« De Belgische Frank » (boekbespreking van het werk van Dr. V. Janssens).

« De Kelten » het oudst bekend volk van Europa.

Nieuwe « oude » munten halen hogere prijzen dan echte oude !

Historisch overzicht van de Duitse munt- en geldgeschiedenis van bij de aanvang tot de 15de eeuw.

Maandelijks Tijdschrift voor numismatiek

« Numismatica Leuven »

— 3de jaargang, nr. 8, augustus 1976 :

Lijst der personen op wiens naam tijdens het Romeins Keizerrijk munten werden uitgegeven.

— 3de jaargang, nr. 9, september 1976 :

17 oktober : tentoonstelling van Numismatica Leuven

I. De Leuvense numismatiek.

II. Zuid-Amerikaanse munten

III. Belegeringsmunten van de Zuidelijke Nederlanden.

Afdeling Brussel van het E.G.M.P.

Ter gelegenheid van de lokaalverandering richtten de Numismates de Bruxelles op 7 oktober jl. een receptie in die door talrijke leden werd bijgewoond. De heer Paul De Baeck, voorzitter van het E.G.M.P., vereerde deze manifestatie met zijn aanwezigheid. Bij die gelegenheid werd door de leden van het Bestuur van de afdeling Brussel een sympathieke viering op touw gezet. Deze leden brachten inderdaad een welverdiende hulde aan hun voorzitter, de heer Maurice Colaert en aan hun schatbewaarder, de heer Pierre le Maire, die tesamen precies geteld 25 jaar hun respektievelijke functie in het Bestuur waarnemen. Beiden mochten hiervoor een herinneringsplaquette in ontvangst nemen.

Tentoonstelling « Edele Brabant » te Brussel.

In de tentoonstellingszaal « De Tinne Pot », Kredietbank, Grote Markt 19 te 1000 Brussel had van 11 oktober tot 7 november 1976 de tentoonstelling plaats getiteld « Edele Brabant, acht eeuwen munten, penningen en medailles in het Hertogdom Brabant ». De bedoeling van deze tentoonstelling was een verantwoord overzicht te geven van acht eeuwen muntwezen in Brabant vanaf zijn ontstaan tot zijn teloorgang onder het Frans Bewind. In de afdeling « Munten » vond men denieren, mailles of obolen van de steden; hertogelijke aanmuntingen; munten uit het Boergondisch tijdvak; munten van Filips II (1555-1598); stukken uit de Spaanse periode en tenslotte aanmuntingen uit het Oostenrijks tijdvak. De afdeling « Penningen » bevatte zilveren penningen van onze provincies; de afdeling « Medailles » toonde historische figuren (portretmedailles), Belgische hoofdkerken. In de afdeling « Documenten » was een keuze tentoongesteld van muntverordeningen en 16de en 17de eeuwse wisselaarstarieven. Verder konden de bezoekers ook nog prachtige exemplaren van muntgewichtdozen en muntgewichten bewonderen. Een overzicht van het Brabants muntwezen, door de heer Paul De Baeck, gaat de eigenlijke catalogus van de tentoongestelde numismatische dokumenten vooraf.

Veiling Van Alsenoy, te Antwerpen.

Op zaterdag 9 oktober jl. hielden Willem en Susan Van Alsenoy hun vierde openbare muntveiling te Antwerpen. Ziehier een bondig overzicht van de voornaamste verwezenlijkte prijzen voor munten van de Zuidelijke Nederlanden en van het koninkrijk België:

Karel V – gouden reaal, zonder datum (Z.Fr.): 45.000 BF.

Staten van Brabant – 1/2 statendaalder, 1577 (Z.Fr. +): 20.000 BF.

Maria-Theresia – dubbele soeverein, Brussel, 1762 (Fr./Z.Fr.): 27.000 BF.

Brabantse Omwenteling – zilveren leeuw, 1790 (Z.Fr.): 27.000 BF.

Lodewijk van Male – 1/2 oud gouden schild (Fr.): 37.000 BF.

Albrecht en Isabella – dubbele albertijn, Doornik, 1601 (Fr./Z.Fr.): 13.000 BF.

Leopold I – 25 frank, 1848 (klein hoofd) (Z.Fr./Pr.): 61.000 BF.

Leopold I – 10 frank, 1849 (Z.Fr./Pr.): 75.000 BF.

Leopold I – 100 frank, 1853 (Pr.): 180.000 BF.

Vermelden wij tenslotte nog dat zowel een Nederlandstalig als een Franstalig exemplaar van de gouden muntvormige gedenkpenning voor het 25-jarig ambtsjubileum van koning Boudewijn voor 2.500 BF van eigenaar veranderden.

Tweede veiling van de muntverzameling de Ligne.

In 1968 werd door de firma Sotheby Park Bennet and Co te Londen een eerste deel van de muntverzameling de Ligne geveild. Dit jaar had op 17 en 18 juni, eveneens te Londen en door de zorgen van de voornoemde firma, een tweede openbare veiling plaats van de verzameling munten uit het kasteel van Belœil.

Een dertigtal nummers gewijd aan Keltische en Gallische munten terzijde gelaten, bevatte de catalogus voornamelijk munten uit de Zuidelijke Nederlanden, met inbegrip van het prinsbisdom Luik. Hij eindigde met een honderdtal medailles waarvan het merendeel in verband stond met de geschiedenis van onze vroegere gewesten.

De schattingsprijzen werden vaak ruimschoots overtroffen en de niet toegekende loten waren eerder zeldzaam. Het hoogste bod (2.200 pond) ging naar twee stukken in 1489 te Leuven aangemunt tijdens de opstand tegen het gezag van Filips de Schone. Beide munten — een stuk van 4 stuivers (*Van Gelder en Hoc* nr. 158) en een stuk van 4 mijten (*Van Gelder en Hoc* nr. 161) — waren aanvankelijk te koop gesteld aan het eerder bescheiden bedrag van 120 pond.

Zes denarii « Bruocsella » (eerste munttype waarop de naam voorkomt van onze hoofdstad), allen in een fraaie staat van bewaring, werden toegewezen voor sommen schommelend tussen 50 en 180 pond.

Ziehier trouwens enkele andere behaalde verkoopprijzen :

- leeuwengroot van Johanna en Wenceslas : 130 pond ;
- 1/2 gouden schild van Lodewijk van Male : 350 pond ;
- groot met ruiter, geslagen te Valenciennes voor rekening van Margaretha van Konstantinopel : 120 pond ;
- 1/2 Sint-Martinusdaalder van Filips van Montmorency, graaf van Hoorn (1540-1548) : 390 pond ;
- zilveren griffioen van Jan van Beieren, prins-bisschop van Luik (1389-1418) : 210 pond ;
- groot van Hasselt, geslagen voor Lodewijk IV, graaf van Loon (1328-1337) : 220 pond ;
- dubbele groot van Wenceslas I van Luxemburg (1353-1383) : 370 pond ;
- groot van Gwijde van Dampierre, graaf van Namen (1263-1297) : 190 pond ;
- zilveren Karolusgulden, geslagen te Antwerpen voor Karel V (1506-1555) : 620 pond.

Bij de medailles haalde een kleine zilveren medaille van 1646 die de herovering van de stad Tienen herdenkt (*Van Loon*, II, 282) het hoogste bod : 800 pond.

Veiling Jean De Mey, te Brussel.

Op zaterdag 12 maart 1977 zal de heer Jean De Mey zijn zevende openbare veiling houden van Europese munten uit de 19de en 20ste eeuw in de Gouden Zaal van het Atlantahotel, Adolf Maxlaan 7 te 1000 Brussel. Aanvang om 9 u.

Te koop gevraagd.

De heer Ch. Callewaert, Boterlaarbaan 181 te 2100 Deurne zoekt bij voorkeur volgende gouden munten te kopen ofwel stukken van de hierna vermelde landen, uitgegeven vóór 1933 :
Bolivië 1/2 scudo 1852-1856 ; Birma 1 rupee 1853-1856 ; Brazilië Republiek 10.000 reis 1889-1922 ; Ecuador 10 sucres 1899-1900 ; Ethiopië 1/2 wark 1891-1931 ; Finland Republiek 100 of 200 markkaa 1926 ; Hejaz 1 dinar 1923 ; Honduras 1 peso 1887-1922 ; Brits Indië 1 mohur 1918 ; Liechtenstein 10 of 20 kronen 1898-1900 ; New Foundland 2 dollars 1865-1888 ; Montenegro 10 of 20 perpera 1910 ; Nepal 1/2 mohar 1938 ; Noorwegen 10 of 20 kronen 1874-1902 ; Siam-Thailand 2 ticals 1863-1868 ; Soedan 100 piasters 1885 ; San Salvador 2 1/2 pesos 1892 ; San Marino 10 of 20 lire 1925 ; Tibet 20 srang 1918-1920 ; Uruguay 5 pesos 1930 ; Jemen 1/4 of 1/2 of 1 amedi 1956 ; Zanzibar 5 ryals 1299 ; Paraguay 4 pesos 1867.
Prijsopgaven voor munten in zeer goede staat te richten aan bovenstaand adres.

Voor ruil gevraagd.

De heer Etienne De Loose uit 9300 Aalst schrijft ons :
« Wens te ruilen : Noodgeldbriefjes 1914-18 Stad Dendermonde.

Ik bezit enkele reeksen van volgende briefjes :

- 1 Fr Steunfonds - goed voor eenen frank in levensmiddelen - 9 × 7 cm - licht karton - beige kleur.
- Idem, maar 50 centiemen - blauwe kleur.
- Nationaal Hulp en Voedingskomiteit - goed voor den aankoop van waren voor eene waarde van 1/4 frank uitgegeven 1/5/16 en geldig tot 30/6/16. Reeks A tot en met K en genummerd - afmetingen 9 × 4,5 cm - getand.
- Idem, maar 1/2 frank - zelfde datum - reeksen A tot en met K.

Belangstellenden kunnen schrijven naar De Loose Etienne, Ten Berg 24 te 9300 Aalst of telefoneren (liefst nà 18 u.) op nr. 053/77.98.91 ».

RUILBEURZEN

*Wie richt in
Wat*

Numismatische Kring Dendermonde.
eerst internationale numismatische ruil-
dag naar aanleiding van het vijfjarig
bestaan van de afdeling.

Waar

in de zalen van het H. Maagcollege te
Dendermonde. Ingang : Noordlaan.
donderdag 19 mei 1977 (Hemelvaartdag)
van 9 tot 18 u.

Wanneer

*Reservatie
schriftelijk*

Gaston Galle, Sint-Gillislaan 141, 9330
Dendermonde.

*telefonisch
Prijz deelneming*

052/211569 A. Van Den Bossche.
100 BF per meter te storten op rekening
nr. 393-0215324-73 Bank Brussel Lam-
bert te Dendermonde.

Faciliteiten

bar, koud buffet, parking ter plaatse, ten-
toonstelling, tombola.

TE WEERHOUDEN DATA

12 maart 1977
20 maart 1977

veiling De Mey te Brussel.
6de jaarlijkse numismatische dag te Ni-
velles.

19 mei 1977

1ste internationale numismatische ruil-
beurs te Dendermonde.

HERNIEUWING VAN HET LIDGELD

Zoals op de algemene vergadering van 17 oktober 1976 met eenparigheid van stemmen aangenomen werd, zal voor het dienstjaar 1977 het lidgeld behouden blijven op 300 frank voor de leden die in België of in het groothertogdom Luxemburg verblijven en op 350 frank voor de leden die buiten die twee landen wonen.

Het lidgeld voor de beschermende leden is vastgesteld op een minimum van 500 frank.

Er wordt aan herinnerd dat dit lidgeld alleen besteed wordt aan het Genootschap en dat elke afdeling aan haar leden de nodige bijdrage mag vragen om haar eigen onkosten te dekken.

Om briefwisseling en onkosten te vermijden, worden de leden, die deel uitmaken van een afdeling, dringend verzocht hun bijdrage voor het Genootschap te willen betalen via hun afdeling.

De secretarissen of schatbewaarders van de afdelingen worden verzocht zo spoedig mogelijk de geïnde bijdragen over te maken aan de algemene schatbewaarder.

De leden die niet tot een afdeling behoren worden gevraagd hun lidgeld te storten op P.C.R. nr. 000-0846038-04 van het Europees Genootschap voor Munt- en Penningkunde, de Broquevillelaan 53, bus 12 te 1200 Brussel.

Buitenlandse leden kunnen hun bijdrage vereffenen door een internationaal postmandaat te sturen op naam van de algemene schatbewaarder, de heer Pierre le Maire, zelfde adres.

Tenslotte kunnen de leden die in Frankrijk wonen hun lidgeld storten op C.C.P. nr. 13.674 van Antverpia te Lille, met de vermelding : « Voor de heer Paul De Baeck, voorzitter van het E.G.M.P. ».

Teneinde de onderbreking bij het verzenden van het maandblad te vermijden, worden de leden verzocht hun lidgeld te willen betalen ten laatste vóór 31 december 1976.

De lidkaarten zullen aan de secretarissen van de afdelingen gestuurd worden en tevens aan de leden die hun storting met 7 frank vermeederen.

DE SCHATBEWAARDER
Pierre le Maire

INHOUDSTAFEL 1976

Bankbiljetten

MERTENS J., Het Duits papiergeld uit de jaren 1914-1924. blz. 68-75, 100-109, 129-135.

Belgische munten

COLLIN J., De herdenkingsmunten van Expo 58 onder het vergrootglas. blz. 164-166.

DESPRETZ A., De asafwijking bij de 20 centiemstukken type « mijnwerker ». blz. 147-150.

De binnenlandse muntomloop. blz. 126.

Een eigenaardig muntstuk van koning Albert. blz. 125.

1 Frank in medallieslag (België, Albert I, 1914). blz. 29, 125-126.

Het nieuw muntstuk van 250 frank. blz. 65-66.

Productie van de Belgische munten 1975. blz. 63.

Bibliografie

C[OLAERT] M., Annuaire international des monnaies [door J. Tixier - J. F. Cartier - R. L. Martin]. blz. 120-121.

—, Catalogue des monnaies d'or flamandes de la collection Vernier [door P. Bastien - J. Duplessy]. blz. 56-57.

—, Die Jules Fonrobert'sche Sammlung mittel- und südamerikanischer Münzen und Medaillen [door A. Weyl]. blz. 89-90.

—, The Julius Gutttag Collection of Latin American Coins [door E. H. Adams]. blz. 89-90.

—, The coin chart manual [door J. Thompson]. blz. 57.

—, The Silver Crowns of France [door G. Sobin]. blz. 87-89.

de BAYLE des HERMENS R., Numismatische dokumenten verschenen in de « Notes Africaines » van 1939 tot 1972. blz. 78-81.

T[HIRION] M., Luister van de Belgische munten [door J. Philippen]. blz. 20-21.

—, Paper Money of the 20th Century. Vol. II. blz. 58.

SUETENS I., The Medals, Decorations & Orders of the Great War 1914-1918 [door A. A. Purves]. blz. 121-123.

V[ANDERPIJPEN] W., Boekennieuws. blz. 58-60.

V[AN] K[EYMEULEN] A., European Crown Size and Multiples, vol. I, Germany, 1486-1599 [door J. De Mey]. blz. 21-22.

Tijdschriftennieuws. blz. 22-25, 91, 123, 186-187.

Buitenlandse munten

LESSELIERS E., Muntvondst op Singelberg te Beveren-Waas (1974) blz. 176-178.

- , Nieuwe opzoekingen in verband met de Franse goudstukken vanaf 1800. blz. 173-176.
- V[AN] K[EYMEULEN] A., Nieuwe buiteneuropese muntuitgiften (tot 31 maart 1976). blz. 150-153.
- , Nieuwe buiteneuropese muntuitgiften (tot 30 september 1976). blz. 183-186.
- , Nieuwe Europese muntuitgiften (tot 31 maart 1976). blz. 116-120.
- , Nieuwe Europese muntuitgiften (tot 30 september 1976). blz. 180-183.
- Britse aanmuntingen 1974. blz. 25.
- Eventjes cijferen. blz. 60.
- De gouden pseudo-munten geslagen in 1975 en in begin 1976. blz. 95.
- Lucien Bazor. blz. 178-179.
- Munten van Napoleon III. blz. 27.
- Munten van Napoleon III, met jaartal 1855. blz. 155-156.
- Nieuwe muntuitgiften. blz. 50-55, 81-84.
- Pseudo-munten. blz. 84-86.
- Reeksen stempelglans Frankrijk 1975. blz. 25.
- Reeks Franse munten « Fleurs de coins » 1976. blz. 154.
- Rekordprijzen. blz. 156.

Eretekens

- PITTOORS P., Het nieuw ereteken van de Papegay. blz. 113-116.
- SUETENS I., De halsketen van het grootlint der Leopoldsorde. blz. 136-138.

Mereaux

- Een mereau van Nederlands-Indië. blz. 153-154.

Munten van de Nederlanden

- ENNO VAN GELDER H., Munten en geld in de 16de eeuw. blz. 140-141.
- VANDERPIJPEN W., De gouden engel van Willem IV/VI (1404-1417). blz. 48-50.
- , Het verkrijgen en uitgeven van munten in het begin van de 17de eeuw. blz. 141-147.
- VAN KEYMEULEN A., Een onuitgegeven halve dukaton geslagen te Brussel. blz. 47-48.
- , Een onuitgegeven variëteit van een Brugs stuk van 5 stuivers. blz. 76-77.
- , Graveerfouten op de munten uit de Nederlanden vanaf de regering van Filips II (1555-1598). blz. 166-173.
- , Onuitgegeven Brusselse duit van 1647. blz. 179-180.
- , Twee zeldzame Maastrichtse Filipsdaalders. blz. 112-113.
- Dukatons in medailleslag. blz. 95.
- Dukatons met kantschrift. blz. 95.
- Oorden en dubbele oorden uit de Oostenrijkse Nederlanden. blz. 28-29.

Penningen

- COLAERT M., De penningen van het Genootschap. blz. 1-14.
- LIPPENS J., Attestmedailles van het Ateneum van Namen uit de periode 1792-1829. blz. 39-45.
- , Brugse attestmedailles uit de periode 1792-1829. blz. 14-19.
- , Koos Van der Kaaij. blz. 75-76.
- Bijzonderheden over de muntvormige gedenkpenningen van het 25-jarig ambtsjubileum van de koning. blz. 98-100.
- De gouden muntvormige gedenkpenning. blz. 66-68.
- Een mysterieuze medaille van koning Albert. blz. 28.
- Loting en numismatiek. blz. 27.
- Medaille Koninklijke Sinte-Mariakerk van Schaarbeek. blz. 157.
- Muntvormige gedenkpenningen P.P. Rubens. blz. 158-159.
- Nieuwe penning van het Genootschap. blz. 163-164.
- Numismatiek in de numismatiek. blz. 77-78.

Romeinse munten

- LALLEMAND J., Een zeldzame aanwinst voor het Penningkabinet. blz. 111-112.
- , Zeldzame antoninianus van Gallienus. blz. 138-139.
- Muntendiefstal. blz. 61-62.
- Romeins zilver op het Wenduins strand. blz. 156-157.

Ruilbeurzen

- Ruilbeurzen. blz. 30, 62, 95-96, 127, 160, 191

Tentoonstellingen

- Numismatische tentoonstelling te Antwerpen. blz. 26.
- Tentoonstelling « Edele Brabant » te Brussel. blz. 188.
- Tentoonstelling « Joseph Bech, 1887-1975 ». blz. 94.
- Tentoonstelling « Op de penning ». blz. 94.
- Tentoonstelling te Tubize. blz. 94.
- Tentoonstelling van de verzamelingen van The Mint van Birmingham. blz. 157.

Varia

- VANDERPIJPEN W., Munten gevonden in de Leie te Deinze. blz. 109-110.
- , Wat met de « Schat van Croels »? blz. 46-47.
- Afdeling Brussel van het E.G.M.P. blz. 188.
- Afdeling Brussel van het E.G.M.P.: lokaalverandering. blz. 154
- Afdeling Dendermonde van het E.G.M.P. blz. 95.

Afdeling Gent van het E.G.M.P. : lokaalverandering. blz. 154.
Afdeling Namur van het Europees Genootschap. blz. 126-127.
Afdelingen en kringen van het Europees Genootschap voor Munt- en
Penningkunde. blz. 33-39.
Algemene vergadering van het Europees Genootschap. blz. 93.
Cercle d'études numismatiques. blz. 62.
44ste Congres van de federatie van de kringen voor geschiedenis,
oudheidkunde en folklore van België te Huy. blz. 26, 157-158.
Errata aan de ledenlijst 1975. blz. 29-30.
Fusie van numismatische tijdschriften. blz. 159.
Hernieuwing van het lidgeld. blz. 192.
In memoriam André Weber. blz. 126.
14de Internationaal numismatisch salon van Parijs. blz. 25.
Jaarlijkse algemene vergadering Leuven - 17 oktober 1976. blz. 97-98.
Jaarlijkse numismatische dag te Nivelles. blz. 159.
Koninklijk Belgisch Genootschap voor Numismatiek. blz. 93.
Het nieuw munthof van Winnipeg (Canada). blz. 156.
Numismatische cursussen. blz. 94.
Numismatische kring « Het Land van Ravenstein ». blz. 26.
Numismatische reis. blz. 93.
Numismatische wenskaarten. blz. 124.
De schat van Atocha. blz. 158.
Een symposium muntverzamelaars - beroepsnumismaten. blz. 159.
Vereniging van Deense beroepsnumismaten. blz. 155.
Vergadering van de A.I.N.P. blz. 154-155.
Verslag van de algemene vergadering gehouden te Leuven op 17 ok-
tober 1976. blz. 161-163.
Vijfjaarlijkse numismatische dagen van Brussel-II. blz. 31, 92.
Vlaamse vereniging voor Familiekunde. blz. 27.

Veilingen

Veilingen. blz. 26, 60, 92, 93, 125, 128, 160, 189-190